

Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n lausunto Työ- ja Elinkeinoministeriölle koiravaljakkoyritysten tuen tarpeesta

9.3.2021

1. Yleistä koiravaljakkoalasta

Koiravaljakkoajelut ja -retket ovat Suomen talvimatkailun kärkituote. Koiravaljakkoyritysten asiakkaista on noin 90 % ulkomaalaisia asiakkaita joten kyseessä on vientituote, joka maksaa Suomeen myös arvonnalisäveron. Eläimet, huskyt ja porot, ovat erittäin tärkeä osa Pohjois-Suomen matkailun brändiä, ja ne on tunnustettu yhdeksi suosituimmista nähtävyyksistä ulkomaalaisten keskuudessa. Maisemien ja luonnonilmiöiden jälkeen eläinaktiviteetit ovat suurin syy matkustaa Lappiin (Bohn ym. 2018). Kansainvälisten vieraiden kohdalla se on tärkeämpi syy kuin kuntoilu, urheilu (hiihto) tai moottorikelkkasafarit.

Verkostot ja kumppanuudet, liikevaihto

Eläinperäisten matkailupalvelujen liikevaihto oli vuonna 2018 2,4% (15.1 milj eur) Lapin matkailualan kokonaisliikevaihdosta, mutta eläimet vaikuttavat merkittävästi myös muiden ohjelma- ja safaripalveluyritysten, ravintoloiden ja hotellien liikevaihtoon (Bohn ym. 2018). Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n tekemän selvityksen mukaan kotimaisen koiravaljakkoalan kokonaisliikevaihto oli 24 milj euroa kaudella 2019 -2020. Koiravaljakkoyritysten liikevaihto tehdään pääosin (90-100%) neljän talvikuukauden aikana joulu-maaliskuussa. Safariyritysten toiminnan loppuminen tai merkittävä väheneminen heijastuu epäedullisesti laajaan joukkoon muita matkailualan toimijoita. Ulkomaiset turistit suosivat ensisijaisesti sellaisia matkailupaikkoja, joissa on mahdollisuus koiravaljakkosafareihin.

Työllisyysvaikutus

Verkkokyselyssä kerättyjen tietojen perusteella eläimiin (mm. koirat, porot, hevoset) perustuvan matkailuelinkeinon työllistävä vaikutus vuonna 2018 oli 735 henkilötyövuotta (Bohn ym. 2018). Suomen 80:n koiravaljakkoyrityksen arvoitu suora työllistävä vaikutus normaalioloissa on 500 henkilötyövuotta. Tällä hetkellä alan suora työllistävä vaikutus on pudonnut 140:een henkilötyövuoteen. Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n jäsenyrityksiltä (37 vastausta) keräämän tiedon perusteella yritykset työllistivät 257 henkilöä talvella 2020 ennen pandemiaa mutta tällä hetkellä töissä on vain 63 henkilöä. Covid-19 pandemian vuoksi kyselyihin vastanneilla jäsenyrityksillä on siis 72% vähemmän palkattua henkilöstöä töissä kuin normaalioloissa.

Toimintaympäristö

Suomessa toimii noin 80 rekikoirayritystä, joilla on yhteensä arviolta 8000 koiraa. Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n jäseniä yrityksistä on 44 joissa on noin 5000 koiraa.

Koiravaljakkoyrityksiä on Suomessa erilaisia, ja ne voidaan jakaa kolmeen pääryhmään:

1. isot yritykset (koiria 150-500) , joissa omistus on OY:lla ja koirat ja safarit hoidetaan palkatuin voimin.
2. keskisuuret yritykset (koiria 50-150) joissa omistajat ovat mukana operatiivisessa toiminnassa, ja heidän lisäksi palkattua työvoimaa.
3. pienet yritykset (koiria alle 50), joissa omistaja tekee työt itse tai puolisonsa / perheensä kanssa.

Toimintamallit eri yrityksillä ovat erilaisia, ja osa tekee töitä vain ja ainoastaan koirien kanssa ohjatuilla retkillä. Toisilla on myös muuta toimintaa valjakkoretkien ohessa ympärivuotisesti tai kesällä.

Näin ollen yritykset jakautuvat toimintaa tarkasteltaessa seuraavasti:

1. Yritys, jolla on myös muuta toimintaa kuin koiravaljakkoretket. Pääasiassa isot kennelit, joissa omistuspohja on OY ja yrityksellä on esim. moottorikelkkasafareita ja muita ohjelmapalveluita valjakkotoiminnan lisäksi.
2. Päätoiminen koiravaljakkoyritys, jonka toiminta keskittyy vain talvikauteen ja ovat tulleet talven tuloilla toimeen ympärivuotisesti. Hyvin usein palkatut työntekijät ovat mukana vain talvikauden ja kesällä yrittäjät itse hoitavat koirat.
3. Pieni yritys, jossa yrittäjä tekee kesällä ja matalan sesongin aikaan töitä myös oman yrityksen ulkopuolella.

2. Alan nykytilanne

Covid-19 pandemian poikkeusolojen alettua maaliskuussa 2020 valtaosalla koiravaljakkoyrittäjiä talven 2020 - 2021 liikevaihdot putosivat 80-100% ulkomaisten asiakkaiden puuttuessa - Kyselyn mukaan keskimääräinen liikevaihdon pudotus oli jäsenyrityksillä 92%. Nyt moni yritys on ollut jo lähes vuoden ajan ilman tuloja. Vaikka olot normalisoituisivat, niin koiravaljakkoyrityksille tuloja on odotettavissa vasta joulukuun 2021 ja huhtikuun 2022 välisenä aikana.

Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n selvityksen mukaan euromääräinen tulonmenetys alalla on tähän mennessä arviolta 20 milj € maaliskuun 2020 ja helmikuun 2021 välisenä aikana. Osalla laskettelukeskusten läheisyydessä toimivilla yrityksillä on ollut kotimaisia asiakkaita, mutta keskusten ulkopuolella toimivilla yrityksillä asiakkaita ei ole juuri ollut. Sijainnista riippumatta kaikilla yrityksillä asiakkaiden enemmistö on ollut normaalioloissa ulkomaisia.

Tulojen puuttuessa koiravaljakkoyrityksissä työskentelee tällä hetkellä 72 % vähemmän henkilöstöä kuin normaalioloissa. Työllisyysvaikutus on heikentynyt merkittävästi. Lisäksi pelkona on, että koiravaljakkoyrityksiin koulutettu työvoima valuu muille aloille. Alalla työskentely vaatii erityisosaamista ja henkilöstö koulutetaan valtaosin yrityksissä työssä oppien 3-4 vuoden aikana. Oppaan kouluttamiseen menee enemmän aikaa kuin uuden koiravaljakon kouluttamiseen.

Ohjelmapalveluala, johon koiravaljakkoyritykset katsotaan kuuluvaksi, on varsin nuori ja sai ensimmäisen työehtosopimuksensa vuonna 2004. Sitä ennen luotiin kuitenkin jo vankka ja kestävä pohja osaamiselle. Kouluttautuminen alalle tapahtuu kisälli-mallilla, jonka alalla toimivat yritykset ja yrittäjät mahdollistavat. Mikäli alalla tarvittavia perustaitoja ei ole hankittu elinikäisen luonnossa liikkumisen myötä, ne hankitaan eräopas- ja luonto-opaskouluissa tai eläintenhoitajia kouluttavissa oppilaitoksissa - Varsinainen erikoistuminen tapahtuu kuitenkin työssä oppien.

3. Koiravaljakkoyritysten tarpeet valtion tuelle

Tavoitteen on saada ylläpidettyä suomalainen koiravaljakkosafaritoiminta pystyssä Covid-19 pandemian yli valtion tuella.

Tuen määrä jonka yritykset tarvitsevat selviytyäkseen seuraavaan talvikauteen on arviolta 15 miljoonaa euroa.

Tukea tarvitsevat kaikki koiravaljakkoyritykset yrityksen koosta ja koiramäärästä riippumatta!

Tukea tarvitaan yritysten kuluihin jotka jakaantuvat seuraavasti:

a) Palkkakulut

Suurin kuluerä koiravaljakkoyrityksessä on henkilöstökulut. Yhteen koiraan kohdistuvat henkilöstökulut ovat keskimäärin 900 € / vuosi / koira. Yritysten liikevaihdosta henkilöstökulut ovat noin 30 - 40%.

b) Koirien lakisääteisen hyvinvoinnin turvaavat ylläpitokulut

Eläinmateriaalin ylläpito on toinen suuri kuluerä. Yksi koira tuottaa keskimäärin 2400 euroa liikevaihtoa / vuosi. (Bohn ym. 2018),. Yhden koiran vuosittainen kustannus sen hyvinvoinnin takaamiseksi on 800 euroa/koira/vuosi. Tähän lukuun sisältyy koirien ruokinta ja eläinlääkintäkulut.

c) Tuotantokulut

Tuotantokuluihin sisältyvät muut kuin välttämättömät eläinten hyvinvointiin liittyvät kulut, kuten esimerkiksi varsinaiseen safarituotantoon liittyvät kulut.

Eläinten perushoito (siivous, ruokinta, perusterveydenhoito, koulutus) sitoo vähintään yhden henkilön työpanoksen ympäri vuoden vähintään 4 - 5 tuntia päivässä maksimissaan 50 koiraan kohden. Koirien valjaissa tapahtuva valmennus lisää työmäärää.

Eläinmateriaalin ylläpito vaatii suuria kustannuksia ympäri vuoden. Ruokinta on suurin menoerä valjakkokoirien ylläpidossa. Muita kuluja muodostuu koiratarhan ja muun infran ylläpidosta, varusteiden hankinnasta ja huoltamisesta, eläinlääkintäkuluista, eläinmateriaalin jalostamisesta.

Tiivistelmä lausunnosta

Koiravaljakkoala on Suomen talvimatkailun kärkituote jolla on merkittävä vaikutus koko matkailuun.

Valjakkoalan liikevaihto on 24 miljoonaa euroa ja se työllistää suoraan 8000 rekikoira ja noin 500 henkilötyövuotta. Kerrannaisvaikutukset matkailuun ovat moninkertaiset koska koiravaljakkoyritysten asiakkaat käyttävät majoitus-, ravitsemis-, ym. palveluita vierailullaan.

Koiravaljakkoalan nykytilanne on erittäin kriittinen yritysten liikevaihtojen romahdettua keskimäärin 80-100 %.

Koiravaljakkoyritysten työpaikat ovat vähentyneet 72% pandemian seurauksena.

Ilman valtion merkittävää tukea uhkana on että koko matkailuelinkeino kärsii ohjelmopalvelusektorin romahtamisesta.

Kunnioitavasti

Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry hallitus

Kimmo Laasonen puheenjohtaja

Juha Poutanen varapuheenjohtaja

Juha Hyvönen sihteeri

Hanna Huhtamäki hallituksen jäsen

Pia Isomursu hallituksen jäsen

Liite 1: Lausunto Covid-19 pandemian vaikutuksesta valjakkokoirien hyvinvointiin.
Luonnonvarakeskus, Eläinten hyvinvointikeskus.

Liite 2: Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry:n jäsenkyselyiden tulokset.

Lähteet

Dorothee Bohn, José-Carlos García-Rosell & Mikko Äijälä 2018. ANIMAL-BASED TOURISM SERVICES IN LAPLAND. University of Lapland / Multidimensional Tourism Institute 2018.
Saatavissa osoitteessa: https://blogi.eoppimispalvelut.fi/elma/files/2018/01/Animal-based-Tourism-Services-in-Lapland_Report_2018.pdf

Suomen koiravaljakkoyrittäjät ry: jäsenkyselyt Joulukuu 2020 sekä Tammikuu 2021